

El turisme com a reanimador del territori

Les persones que decideixen passar uns quants dies a la nostra comarca busquen la placidesa i la tranquil·litat de la muntanya.

ARXIU ARB

PER LA COMARCA DEL BERGUEDÀ transita una de les principals vies de penetració al Pirineu, l'Eix del Llobregat, el qual no ha significat un desenvolupament rellevant de l'economia turística de la comarca. La carretera, des del punt de vista territorial, suposa un ús de l'espai de destinació de tipus enclavat, intens i poc obert a l'entorn, mentre que l'ús de l'espai de recorregut és pràcticament inexistent, ja que l'objecte del desplaçament és gairebé exclusivament la destinació única.

Malgrat això la comarca conté tot tipus de valors naturals i els seus usos van en augment en els últims anys. Un paisatge amb grans valors naturals (Parc del Cadí, Fonts del Llobregat...), un entorn rural tradicional, presència de nombrosos monuments romànics, les colònies tèxtils del Llobregat, una estació d'esquí alpí i una altra d'esquí nòrdic, i un pantà, són recursos suficients per a situar aquesta àrea com una de les de més potencial turístic del Prepirineu, cosa que

hauria d'afavorir la seva consagració com a destinació turística global, resultat de la unió dels seus diversos atractius individuals.

La seva mancança d'allotjaments hostalers queda compensada per la seva proximitat a Barcelona, pel seu mercat potencial i per les possibilitats de desenvolupament d'allotjaments rurals.

A partir d'aquesta breu exposició de les potencialitats turístiques del Berguedà, superficial e incompleta, farem diverses consideracions de tipus general sobre els efectes del turisme al territori.

Els efectes espacials del turisme es defineixen com els fets produïts pel desenvolupament de l'activitat turística en els nuclis de recepció, en el territori o espai físic que l'acull.

A mida que ha anat creixent l'activitat turística, el seu impacte econòmic, social i físic o ambiental ha augmentat. Se li atribueixen certs beneficis per a les regions receptores, però comporta també certs costos.

1. Impacte econòmic.

No hi ha el menor dubte que el turisme produeix efectes importants sobre les àrees de destinació.

Les principals activitats complementàries que el turisme genera són:

- 1.1. És una indústria que produeix exportacions invisibles i una de les poques indústries en què el consumidor ha de desplaçar-se al centre de producció per a recollir el servei.
- 1.2. Exigeix la creació o expansió de serveis complementaris com el transport, serveis públics com el proveïment d'aigua, la xarxa de sanejament, telecomunicacions, la xarxa d'energia elèctrica i activitats comercials.
- 1.3. És una activitat fragmentada

integrada en altres sectors de l'economia. La despesa turística influeix sobre hotels, restaurants, comerços. També genera beneficis indirectes mitjançant impostos municipals, millores de les infraestructures i serveis comunitaris, i estimula, a la vegada, la indústria artesanal.

- 1.4. És un producte d'exportació força inestable a causa de les fluctuacions temporals de la demanda i de les variacions de les motivacions del turista.

2. Impacte sociocultural.

L'impacte sociocultural a la població receptora es pot establir a partir dels següents punts:

- 2.1. Impacte a l'estructura de la població per l'increment de la immigració que produeix un canvi en la composició de la població per edat i sexe.
- 2.2. Transformació de les formes i del tipus d'ocupació per l'augment de l'ocupació al sector terciari, la demanda de personal no qualificat, demanda de personal amb coneixements específics (dependent del tipus d'activitat), demanda de treball femení i augment de l'ocupació temporal.
- 2.3. Transformació dels valors polítics, socials, religiosos i morals.
- 2.4. Influència sobre la forma de vida tradicional, l'art, la música, el folklore, els hàbits i costums i la vida diària.
- 2.5. Modificació dels patrons de consum, produint-se canvis qualitatius i quantitatius.

3. Impacte físic.

El turisme, com qualsevol activitat humana, causa un impacte sobre el medi físic. Des dels primers anys d'expansió del turisme de masses fins als inicis dels anys setanta, les

repercussions en el medi físic gairebé no es van tenir en compte, perquè el turisme es dirigia a zones escassament desenvolupades, generalment sense controls estrictes i amb una consciència ciutadana, sobre qüestions mediambientals, molt baixa. En el turisme, l'entorn físic ha estat quasi sempre un factor important en la seva implantació i desenvolupament. Es planteja, per tant, la contradicció que la conservació del medi és fonamental per al desenvolupament del turisme, mentre que aquest per altra banda, el deteriora.

S'han donat situacions en què el turisme es troba en conflicte total amb el medi. Es redueix l'extensió dels paratges naturals amb la conseqüència evident sobre la vegetació i la fauna. Fins i tot es proposa la conversió de zones d'alt valor ecològic en zones turístiques o de desenvolupament d'infraestructures.

Els patrons d'implantació del turisme desitgen reproduir models atractius i, per això, la pauta de divisió del sòl per a desenvolupar la urbanització, el que és essencial en el fet urbà clàssic, apareix sempre com un aspecte secundari respecte a la localització. Els processos de creixement són en termes de desenvolupament oportunista i afecten les estructures preexistents.

LOECD, en un estudi sobre turisme i estrès ambiental, va definir les activitats que repercutien en el territori i les respostes, ambiental i humana, tal com s'especifica en el quadre que es presenta a continuació:

Activitats estressants	Estrès	Resposta ambiental primària	Resposta humana (reacció secundària)
1. Reestructuració ambiental permanent a) Principal activitat de construcció, expansió urbana, sistema de transports marines, funiculars, murs de contenció. b) Canvi en el ús de la terra, expansió de terrenys recreatius.	Reestructuració del medi local, expansió del medi urbà, terrenys agafats de la producció primària.	Canvi en l'hàbitat. Canvi en la població d'espècies biològiques. Canvi en la salut i benestar de l'home. Canvi en la qualitat visual.	Individual – impacte en els valors estètics. Mesures col·lectives: Despeses en millores ambientals Despesa en la conservació Designació de parcs per a la conservació de la vida silvestre i de parcs nacionals Controls sobre l'accés a terrenys recreatius
2. Generació d'escombraries urbanització transport	Càrregues de contaminació: Emissions Descàrrega d'aigües negres Escombraries Soroll	Canvi en la qualitat del medi ambient: Aire Aigua Sòl Salut dels organismes biològics Salut humana	Mesures defensives individuals: -Locals Aire condicionat Reciclatge de deixalles Protestes i canvis d'actitud -Turistes: Canvi d'actitud respecte al medi Declinació en els ingressos per l'activitat turística Mesures defensives col·lectives: Despesa en la lluita contra la contaminació per part de les indústries relacionades amb el turisme Neteja de rius, platges
3. Activitats turístiques: esquí caminada caça pistes per a ciclisme recol·lecció		Canvi en l'hàbitat. Canvi en la població de les espècies biològiques	Mesures de defensa col·lectives: Despeses en la conservació Control sobre l'accés a terrenys recreatius
4. Efecte sobre la dinàmica de la població. Creixement de la població		Congestionament Demanda de recursos naturals: Terra i aigua Energia	Individual – Actituds davant la sobrepoblació i el medi Col·lectiva – Creixement de serveis auxiliars, com l'abastiment d'aigua potable

**El Santuari de Paller. Bagà.
totalment restaurat.**
ARXIU ARB

Els processos d'aculturació, de penetració de la cultura urbana en el món rural, tenen conseqüències no sempre beneficioses per a les àrees receptores de fluxos turístics; però també és veritat que en plena etapa postindustrial, moltes de les nostres comarques més deprimides tenen en les activitats d'oci l'esperança de la seva recuperació, malgrat que el turisme sigui un gran consumidor d'espai rural.

Ja que el turisme està íntimament lligat a la idea de desplaçament, per tant exigeix una infraestructura de transports; també exigeix uns equi-

paments d'allotjament i unes instal·lacions per a la pràctica d'activitats d'oci, durant la seva estada. Exigències totes elles que comporten conseqüències espacials d'abast molt variable sobre la població, l'activitat econòmica i la seva estructuració sectorial, el treball i en general el sistema d'assentaments. La capacitat del turisme de dinamització demogràfica i de redistribució espacial de la població activa, altera el sistema de relacions que mitjançant la xarxa d'assentaments vertebrava l'organització de l'espai comarcal.

La pressió exercida pel turisme sobre el medi pot acabar amb el seu atractiu natural, però també el condicionament turístic pot aconseguir que el medi natural abandonat sigui recuperat per la població.

La solució per a la pervivència de molts dels nostres nuclis rurals, podria estar en una política territorial que arribés a una integració dins del territori del turisme amb la resta de les activitats econòmiques, que optés per la complementarietat entre els diferents sectors, amb una oferta variada que evités el monocultiu i l'estacionalitat de l'activitat

turística. I és que el turisme, integrat en el medi receptor i convenientment planificat, pot ser un agent dinamitzador d'àrees deprimides; en moltes ocasions ha fomentat i vivificat economies en crisi i ha aconseguit fixar i atreure població. Es fa necessari el paper dels poders públics per tal de reduir els efectes nocius d'aquesta activitat: deteriorament del medi natural, especulació del sòl, augment de preus, etc.

Martín García Osuna
Geògraf

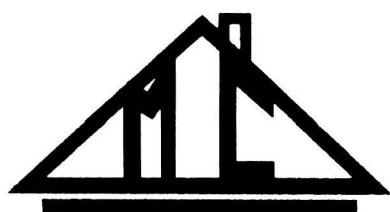
forn de **Queralt**

**PASTISSERIA
FLECA
RECORDS**

Pl. de la Creu, 1
Tel. 93 821 03 87

Pere II, 25
Tel. 93 821 31 50
BERGA

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

MATERIALS CASSERRES, S.A.

CASSERRES . Tel. 93 823 40 76

BERGA - Tel. 93 821 39 54

FARMÀCIA

LABORATORI D'ANÀLISIS CLÍNIQUES

Josep Viladés

Tel. 93 822 70 13 - 08694 GUARDIOLA DE BERGUEDÀ